

URLĂ HAITA...

Pitești, Canal, Gherla, Jilava, Aiud

STUDIU INTRODUCTIV
Alin MureșanMANU
SCRIS EDITURA

Pitești / 2017

Nicolae Purcărea s-a născut pe 13 decembrie 1923 în Șcheii Brașovului. Atras de ideile promovate în Frățiile de Cruce în perioada studiilor, se înscrie și activează în această organizație. Convingerile sale ideologice vor fi motivul primei arestări, în 1942, la doar 18 ani. Va primi o condamnare de 15 ani, însă este eliberat în 1944, după ce trece prin închisorile din Brașov, Văcărești, Pitești și Alba Iulia. În 1945 reușește să dea admiterea la Academia Comercială din Brașov, însă este urmărit constant de Siguranță și reținut în repetate rânduri din 1945 până în 1947. Înțelegând pericolul unei noi arestări și a unei noi condamnări, Nicolae Purcărea fuge în munții Argeșului, unde se alătură grupului de partizani condus de Dumitru Apostol.

În 1949 este arestat, iar în 1950 este trimis la penitenciarul din Pitești. Intră în procesul de reeducare pe 6 decembrie 1950, iar în vara anului 1951 este transferat la Canal. Revine la Pitești în 1952, fără a ști că procesul de reeducare fusese oprit, așteptând reînceperea torturilor. În același an este mutat la penitenciarul din Gherla, unde îl va avertiza pe un deținut să se ferească de studenții reeducați, fapt pentru care va fi trimis la izolare vreme de câteva luni. Este eliberat în 1956, însă primește domiciliu obligatoriu pentru doi ani la Lătești, în Bărgan. Se căsătorește un an mai târziu, dar este rearestat în 1958 și închis în diferite colonii de muncă, precum și la penitenciarul de la Aiud.

Eliberat în 1964, a trăit la Brașov, în casa părintească, dedicându-se sculpturii în lemn, deprinsă în detenție. A devenit unul dintre cei mai apreciați sculptori de inspirație populară din România și își va scrie memoriile din lungii ani de detenție politică la 90 de ani. Moare la Brașov, pe 25 septembrie 2015.

Copertă:

Asign

Ilustrații:

Andrei Mănescu

Sursa ilustrații:

Memorialul Închisoarea Pitești

Fortul 13 – Jilava

Studiu introductiv:

Alin Mureșan

Note:

Lucian Vasile

Corectură:

Tudor Călin Zarojanu

DTP:

Valentin Dan

Ediție îngrijită de Mănăstirea Diaconești

© Manuscris, 2017

Manuscris

Str. Negru Vodă 30
Pitești, Argeș, România
0734 365 102
edituramanuscris.ro

Cuprins

STUDIU INTRODUCATIV

Nicolae Purcărea – fragmente de viață și de dosare / 7

ALIN MUREȘAN

URLĂ HAITA...

PARTEA I

Banditul, ai trădat marea cauză a demascării!

A fost posibil? / 43

„Tiparul” meu natal / 46

Prima confruntare cu viața / 51

Lagărul de la Caracal / 55

Student la Academia Comercială / 59

În munți: grupul „Dumitru Apostol” / 69

Pitești / 89

Canalul Dunăre – Marea Neagră / 118

Gherla / 127

La Securitatea din Codlea / 155

Eliberarea / 159

Dumnezeu există! / 162

PARTEA A II-A

Taina „bucuriilor de spumă”

Bărăgan – Domiciliu obligatoriu la Lătești / 169

Lagărul de la Culmea. Periprava / 190

Revolta de pe vas / 196

Jilava / 200

Aiud / 209

În libertate – Pitești după Pitești / 221

De la suferință la creație / 223

ADDENDA

„Sunt, Doamne, copt pentru cules...” / 229

FĂRĂME DE CUVÂNT DIN TEXTE DE ȘI DESPRE AUTOR

Note / 253

Index / 315

A fost posibil?...

Târziu, mai bine-zis la sfârșitul vieții, am încercat să aștern din amintiri o viață de multe ori pusă sub semnul întrebării „a fi sau a nu fi“ din pricina „haitei“ ce mă sfâșia. Rupea din sufletul meu puținul pe care tot încercam să-l clădesc; căci voiam să înalț un edificiu spiritual înaintea căruia lumea să se oprească, să scoată pălăria și să spună: „Da! A fost un om!“...

Am fost un ostaș credincios, devotat și dăruit unui singur crez, unui singur ideal. Iar de am căzut, rog pe toți cei cărora le-am greșit să mă ierte – am conștientizat căderea, am dus crucea (și o duc încă), m-am ridicat și, pe biata mea mârtoagă, am purces mai departe... Am îndrăznit să mă scutur, să înspir adânc, să înfrunt toate – „toate“ însemnând păcate, ispite, patimi – și să privesc zările care undeva, peste nouri, peste neguri, îmi surâdeau, mă așteptau. Cât de greu este să treci prin pădurea cu fiare sălbatice, să străbați muntele suferinței și apoi să simți cum mlaștina deznădejdiei te cuprinde! Căci așa e viața luptătorului... Nu lupti pentru tine. Lupti pentru crezul tău, pentru țara ta, vorba poetului Radu Gyr¹:

*Nu pentru-o bucată de rumenă pâine,
Nu pentru pătule, nici pentru pogoane,
Ci pentru văzduhul tău liber de mâine
Ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!*

Sunt un exponent al generației de la 1948, generație crescută în spiritul „Frățiilor de Cruce“², care așa a înțeles rostul vieții sale: să își ia crucea și să o ducă, adică să meargă pe coordonatele neamului, să Îl iubească pe Dumnezeu și să se jertfească pentru neamul său.

Scriu, dar pana mea preferată nu este condeiul, ci dalta. Cu ea, cu dalta, am scris în lemn durerea, zbuciumul, sensibilitatea, spiritualitatea și geniul poporului român. Cu ea mi-am găsit

libertatea. Cuvintele mele sunt sărace, nu pot reda pe de-a-ntregul trăirile, zbaterile și mai ales teroarea psihică, mult mai grea decât cea fizică. Transformarea omului în contrariul lui, spălarea creierului nu sunt elemente senzaționale, înfățișate aici pentru a da lucrării efecte gazetărești, ci sunt realități dureroase, pe care toți cei trecuți prin moara comunistă au trebuit să le îndure.

În moara comunistă, care funcționa cu precizia pedagogiei lui Makarenko³, omul ajutat de om turna alți oameni, pentru a-i măcina, pentru a scoate un alt fel de oameni, care, trecuți prin moară – adică prin frig, foamete, groază – deveneau mutilați sufletește, nu mai puteau fi ceea ce și-ar fi dorit să fie. Îți trebuia un ideal puternic ancorat în Dumnezeu, în rugă și în nădejde, ca să poți rezista.

Scriu pentru cei care mă vor citi, să se oprească o clipă, să se coboare în adâncul sufletului lor și să cugete întrebându-se: „A fost posibil?“...

Scriu pentru ca generațiile ce vor veni să știe că în alte vremuri, copii crescuți în frică de Dumnezeu și dragoste de neam și-au dat viața pentru apărarea altarului și a etniei de care aparțineau.

Noi, românii, ne-am zbatut, am fost cetate de care s-au lovit toți năvălitorii, am luptat pentru a ne păstra credința și a ne îndeplini misiunea noastră istorică: aceea de a crea cultură și civilizație la gurile Dunării. Blestemul etniei noastre a fost cel geografic, căci suntem așezați în coasta tuturor năvălitorilor, la poarta de Răsărit a Europei. Este un miracol că după atâtea năvăliri poporul nostru nu s-a frânt.

Și iată că în secolul care tocmai s-a încheiat a trebuit să străbatem, să îndurăm apocalipsa comunistă cu toate supliciile ei. Spun apocalipsa, pentru că a trebuit să gustăm până peste margini paharul iadului, să ne luptăm cu fiara dezlănțuită care este omul, să răbdăm bestialitatea acestui așa-zis „om“, mlaștina deznădejdii să ne înghită până la cumplita disperare, teroarea să devină mijloc coercitiv de a ne convinge, iar ura, principiul conducător al

unei ideologii satanice care voia supremația biologicului în toată amărăciunea lui. Căci dacă până acum toți năvălitorii râvniseră numai bunurile materiale ale neamului, năvălirea comunistă, pe lângă despuierea de tot și de toate, ne voia și sufletul, încercând transformarea omului în neom.

Frica și bătaia, ruperea relațiilor sociale, suspiciunea și delațiunea, înfometarea, înlănțuirea și transformarea omului în animal au fost metode de constrângere a ființei umane spre a o prefăce în contrariul ei.

A fost greu până ce totul a început să se rostogolească; mai pe urmă, oprire n-a mai fost...

*
* *

„Urlă haita“... A urlat sub Carol al II-lea⁴, prin toată camarila lui. A urlat sub mareșalul Antonescu⁵, prin Eugen Cristescu⁶ și toată clică lui. Apoi a urlat prin comuniști. Disperată era haita și strigătul ei înfricoșat, căci sfârteca Piteștiul, Gherla și toate temnițele țării, Canalul și șantierele de exterminare. Urla prin locotenentul Avădanei⁷: „Banditule, ai trădat marea cauză a demascării!“.

Iar după '89, prin degradarea morală și materială, urla neputincioasă, dar urla, sfâșiind tot ce putea. Erau tari de urlau sau...?!

„Urlau“ pentru că prea adânc se sfredelise în năravurile rele ale societății; urlau pentru că așa li s-a ordonat; urlau pentru că aceasta le era concepția: să urle pentru a putea stăpâni. Urlau pentru a-și arăta vigilența și ura. „Urla haita“ în încercarea fără izbândă a laboratoarelor comuniste de a ne șterge din istorie ca entitate etnică, de a ne strangula, ca să nu-L mai putem mărturisi pe Dumnezeu, de a ne umili ca neam, strigându-ne: „Să nu credeți că sunteți eroi! Istoria o vom scrie așa cum vrem noi!“...

Sunt în haită, de aceea sunt puternici. Urlă fiindcă au venit pe tancuri, urlă pentru a băga spaima în oameni. Teroarea, frica,

spaima... „Urlă, tovarășe, și fii vigilent, căci prin vigilență vom duce lupta de clasă!“ Și iarăși: „Tovarășii... să urlați, să urlați, să urlați!“... „Urlă haita“. E o atenționare pentru toți cei care se consideră legitimați să atace Biserica și neamul din care fac parte, pentru toți cei ce se socotesc îndreptățiți să se creadă exponenții unei generații, dar care nu știu ce este ocara, umilinta, suferința, crucificarea, deznădejdea. Se cred grozavi, se umflă în pene, se socot mari, dar o singură bătă dată pe spate îi vindecă de emfaza preaplinului eului lor, căci în umilinta și suferință se vede omul cât este de neputincios, dar și cât poate fi de valoros, de prețios.

„Urlă haita“ și, spre disperarea mea, va mai urla încă multă vreme. Generații întregi vor trebui purificate. Până atunci, vom fi nevoiți să suportăm Piteștiul după Pitești, căci haita tot va urla.

De ce Pitești? Pentru că în cartea trăirii noastre sub comuniști, Piteștiul va rămâne cea mai neagră pagină, cea mai pătată filă de istorie, rușinoasă dar adevărată, despre concepția comunistă, despre om și societate. O „beznă de tuci“ așternută peste neamul românesc în ceasul suirii sale pe cruce, cum scrie poetul Radu Gyr:

*Ne-au mai rămas doar visele albastre
– Zbor de scântei peste bezne de tuci –
Și nopțile astea atât de sihastru,
Izbavă în ceasul suirii pe cruci.*

„Tiparul“ meu natal

Omul este un produs al spațiului și al timpului în care s-a născut, a trăit, a dat roade și apoi s-a dus. Altfel spus, este un fruct al „tiparului natal“, al „matricei stilistice“ în care a trăit, după cum spune Blaga⁸.

Spațiul în care m-am născut eu: Șcheii Brașovului, așezare românească veche, cu o specificitate aparte și un destin propriu.

La marginea cetății, pe văile și dealurile dintre Tâmpa și Ghirău – așezare pierdută în negura istoriei – s-au descoperit destule urme dacice. Loc cu o populație omogenă, cu ocupații bine definite: pe de o parte crescători de animale, cărăuși, lucrători în industria casnică și comerț, iar pe de altă parte meseriași și funcționari publici, angajați în slujba cetății. Spațiu cu o tradiție proprie, brodată în jurul bisericilor, care au polarizat și au dirijat aspirațiile spirituale și naționale ale românilor din Șchei. Spiritual, Biserica a fost factor cultural (prima școală românească, primele tipărituri românești), iar național ea s-a aflat într-un permanent conflict cu stăpânirea asupritoare, Imperiul Austro-Ungar. Material: oameni săraci, care trudeau din greu, harnici, iuți la treabă (și la bătaie), cu simțul neguțătoriei, făloși și cu o încredere accentuată în forțele proprii. Întreprinzători: de la Pietrele lui Solomon în jos, până în Prund, zeci de mori mici de apă măcinau grâul adus de cărăuși. Crescătorii de vite (vacii și oi) dădeau Șcheiului izul unei așezări rurale. Femeile din Șchei lucrau în industria casnică, făcând țoale și vestitele „găitane“ (șnururi negre din care se coseau bumbii și împletiturile dulamelor ofițerilor din Imperiul Austro-Ungar). O parte din locuitori erau cărăuși. Plecau cu căruțele pline la Galați și Brăila și aduceau pește. Alții, cu poștalioanele, băteau drumul Vienei, al Varșoviei, Odessei, Kievului și, bineînțeles, al Galațiului și Bucureștiului, ducând cu ei mostre ale industriei brașovene în devenire. Vremea în care Brașovul și-a lăsat amprenta asupra istoriei este consemnat în hrisoave, atât în privința urmelor dacice, cât și în cea a relațiilor lui cu Kievul și cu domnitorii Țării Românești, care se refugiau adesea aici.

Timpul în care m-am născut: se sfârșise primul război mondial, visul cel mare al românilor de a înfăptui o Românie Mare se realizase, dar în rest era haos. Pe plan social: clase bine determinate, dar cu țărani și muncitori săraci și debusolați, cu intelectuali fie bogați, fie săraci. Pe plan politic: partide democratice, dar,

LBRIS

We know
books

ca și azi, prima interesul de partid, apoi țara. Și dacă Marea Unire se înfăptuise, totuși, în plan sufletesc, sudura, unirea, omogenizarea spirituală a românilor lăsa de dorit.

Acestea au fost timpul și spațiul în care am apărut în viață. Era o iarnă grea, cu omăt cât cuprinde, în noaptea de Sfântul Andrei a anului 1923. Și fiindcă se schimbaseră calendarul, am apărut înregistrat la primărie pe 13 decembrie 1923. Bucurie mare în casa părinților mei, dar întrebări și mai mari: cum să-i punem numele, Andrei sau Nicolae? Cum pe strada noastră era un Andrei cu dar mare al beției, toată familia a protestat: „Cum să-i punem numele lui Andrei bețivul?“. Dar spiritele s-au potolit repede și toți s-au învoit să-mi spună Nicolae.

Și iată-mă: mic, slab, bolnăvicios, dând semne că trăiesc! La vârsta de doi ani, din cauza unei infecții osoase, doctorii au hotărât să îmi taie toate degetele. Noroc că mama și o mătușă s-au împotrivit, altfel rămâneam infirm toată viața, iar gingășiile din lemn pe care le făuresc astăzi ar fi așteptat mult și bine, căci mâinile mele nu le-ar mai fi putut ciopli.

Copilăria s-a scurs, cu zburdălniciile ei, prin grădinile și poienile Șcheiului, care ne ademeneau cât era ziua de mare. O bucată de pâine unsă cu ceva și fructele culese de prin grădini erau de ajuns pentru a potoli foamea copilului neastâmpărat de atunci.

În anul 1936, viața mea a luat o dublă cotitură: pe de o parte, am făcut infecție la o ureche – o infecție banală, care însă m-a ținut ani de zile numai prin spitale, cu operații peste operații; iar pe de altă parte, m-am dăruit unui crez care a determinat destinul meu în viață.

Am început atunci să învăț și să înțeleg că fac parte dintr-un neam, că peste toate zbaterele personale, frământările neamului din care fac parte sunt cele mai importante înaintea lui Dumnezeu și a celorlalte națiuni și că Dumnezeu a hărăzit neamului nostru un destin pe care trebuie să îl ducă, cu jertfe și împliniri, spre lumina cerească. Am început să înțeleg că însemni ceva, că poți

deveni ceva, că reprezinți ceva în măsura în care tu, ca individ, te dăruiești, te jertfești – dacă e cazul – pentru eternizarea neamului, că a fi român înseamnă a te da țării, a fi ostaș în slujba ei.

În 1936, la Liceul „Andrei Șaguna“, unde învățam, o pleiadă de profesori tineri a înprospătat corpul didactic. Printre ei, Ion Faur⁹ și Bodogaie – amândoi profesori de religie, Jean Bordeianu¹⁰ – secretar, Iorgu Gane – profesor de română, Nicoară – profesor de istorie, precum și alți dascăli, toți legionari. Și pentru că domnul Faur era din Râșnov și locuia la noi, la noi se întâlneau aproape toți profesorii. Nu știam că țineau ședințe legionare, dar ne plăcea ceea ce auzeam: țara, neamul românesc și credința în Dumnezeu. Cel mai mult ne plăcea cântecul. Eram copii, eu și fratele meu, dar eram numai ochi și urechi la tot ce se discuta, iar când în Prund (Piața Unirii de azi) mășăluia vreun grup de legionari, alergam ca după fanfara militară. Tare ne plăcea! Azi pot spune cu hotărâre: cântecul a fost elementul determinant în aderarea mea la Mișcarea Legionară.

A venit apoi anul 1937, cu moartea lui Moța și Marin în Spania¹¹; 1938, cu asasinarea Căpitanului¹²; septembrie 1939, cu jertfele celor 260 de legionari uciși în toată țara¹³. Sfârșitul anului 1937 și începutul lui 1938, cu alegerile, m-au prins la Cluj, într-o clinică. Unchiul meu, Alexe Scurtu, student la medicină, făcea practică acolo. El mi-a adus cârticica de cântece legionare și cu ea îmi alinam durerile pricinuite de tratamentul la ureche. În februarie 1940 mă aflam la Spitalul Mârzescu vechi, internat într-un salon vecin cu cel al profesorului Nae Ionescu¹⁴, despre care știam multe. Însă nu puteam însă să îl deranjez, căci un polițai făcea permanent de pază la ușa lui.

În același an am intrat la Liceul Comercial din Brașov. Un unchi al nostru, director financiar la Primărie, îi spusese tatei: „Pe băiat să-l dai la Liceul Comercial, că, dacă termină, găsește repede post de contabil!“... Nici gând de facultate la acea vreme!

Tot în 1940 s-a schimbat regimul politic. Bucurie mare: au scăpat legionarii de prigoană! Am intrat repede în Frăția de Cruce (FDC). Am făcut politică? Hotărât: Nu! În Frățiile de Cruce nu s-a pomenit așa ceva: se făcea educație creștină și naționalistă. Guvernarea legionară n-a ținut însă mult. Intervenția generalului Antonescu a fost categorică și fatală pentru Mișcare¹⁵. Totuși, noi am continuat activitatea în FDC. Șefii noștri erau oameni deosebiți: Gicu Apostolescu¹⁶, Victor Gherghel, oameni care în timp, prin puterea exemplului, au devenit modele și șlefuitori de suflete. Viața în FDC era plină de obstacole, de sacrificii. Toți munții din jurul Brașovului erau ai noștri: de pe Tâmpa până în Ciucaș. Și vântul, și ploaia, și zăpada, și frigul ne-au lovit, dar ne-au călit. Ne legasem frați de cruce, o frăție sfântă, care a durat toată viața aceasta și va dura, poate, și dincolo de ea.

Despre Frăția de Cruce se pot spune multe, ca despre orice școală educativă. Să crești un copil, să-i plămădești sufletul, să faci dintr-un aluat banal un cozonac aromat și dintr-un copil plăpând un ostaș zdravăn, un erou gata oricând să lupte, să apere Biserica și Neamul, ca în final să apară ca o garanție, ca o stavilă în fața unei invazii – ultima apărută în istorie, invazia comunistă! Pentru asta îți trebuie modele care să întruchieze tot ceea ce neamul românesc are mai valoros și să reprezinte chintesența unei întregi generații.

Ce foc mistuitor a cuprins această generație de s-a opus, a jertfit, a dat tot ce a avut mai bun – sufletul – pentru apărarea Bisericii și a Neamului? Câtă putere de jertfă au dovedit a avea tinerii din Frăția de Cruce! Căci toate temnițele, toate ocele erau pline, toți munții ardeau! Ei au fost speranța, ei au fost lumina care a luminat bezna în care era târât întreg neamul românesc.

Dar pentru a deveni erou s-a dus o luptă – pe plan spiritual, educativ – de transformare a insului anonim în om strălucitor, de elită. Din 1920 până astăzi, câte căderi, câte ridicări, câte viforite,

câte mlaștini ale deznădejdiei au fost de trebuință pentru a șlefui diamante care să reprezinte valori, creații ale neamului ce vor străluci în istorie, torțe vii pentru veacuri, candelă aprinsă pentru lumea de dincolo! Și tot efortul de a deveni, de a te schimba, de a te transforma – „în cuib fă-ți toată școala!“ – s-a întemeiat pe credința în Dumnezeu și dragostea de neam, pe sentimentul demnității și al jertfei, pe trezirea la viață a energiilor creatoare, toate bazate pe o anumită ordine și disciplină.

Șlefuire, șlefuire și iar șlefuire, până la transformarea pietrei amorfe în diamant strălucitor. Și asta cu răbdare – căci timpul, într-o astfel de ucenicie, nu intra în ecuație – dar mai ales cu dragoste, fermentul cel mai puternic al transformării fiecăruia din amorf în strălucire. Să te legi frate de cruce, într-o sfântă frăție care te duce dincolo de acest veac! Să dai totul – propria ta cenușă – pentru credință, pentru neam! Frăția de Cruce: o frăție care, trecută prin focul jertfei, s-a dovedit a fi sfântă, o frăție ce s-a pus stavilă în calea hidrei comuniste. Câți vor fi suferit, câți vor fi murit, câți sfinți și câți eroi ne vor spune istoria și legende de mâine!

Prima confruntare cu viața:

Pitești, Alba Iulia, Cazarma Neagră: 1942-1945

În toamna anului 1942, porțile închisorilor s-au deschis larg și pentru noi. Ce copii eram! Zâmbetul și buna dispoziție de pe chipurile noastre nu dispăreau. Am primit cu seninătate condamnarea de 15 ani¹⁷ și nu știam de e joacă sau dacă mareașul se războiește cu noi. Copii fiind, ne-am adaptat repede. Doar păduchii și ploșnițele ne supărau. Atunci am schimbat întâia oară dojana blândă a mamei cu sudalma gardianului. A fost prima confruntare cu viața și nu știam atunci că vor veni altele,

mai grele, mai dure, mai satanice. Priveam la deținuții „bătrâni“, care făceau deja pușcărie din 1941, cu mult respect și admirație: ce mari îi socoteam!

Pe urmă noi, grupul de frați de cruce „Agapie“ de la Brașov, ne-am despărțit: o parte au fost duși la Aiud, iar o parte am ajuns la Pitești, unde era închisoare pentru elevi. În drum spre Pitești am poposit la Văcărești. Ce lume pestriță! Ce mizerie umană!

La Pitești¹⁸, puzderie de copii, adunați din toată țara. Burlescul se împletea cu drama. Copii fiind, nu renunțam la joacă, la zburdălnicie și căutam să ne facem viața plăcută. Reversul era tristețea din sufletul nostru. Toți tânjeam după viață. Toți aveam un „of“ în suflet. Totuși studiam, ne pregăteam pentru școală și încercam să ne arătăm maturi, ba chiar gravi în atitudini. Ne războiam cu primul-gardian și cu directorul, maiorul Virgil, care ni se părea aspru – dar peste ani, comparându-l cu alții, ce om bun s-a dovedit a fi fost!

Începuse războiul. Ni se cerea de către Antonescu să plecăm pe front, să ne „reabilităm“. Dar noi nu aveam ce reabilita. Venea în inspecție colonelul Alexandru Petrescu¹⁹, pe atunci director general al penitenciarelor din țară. Înalt, impunător, purtând totdeauna ochelari negri de soare care-i ascundeau privirea. Ne striga cu dispreț:

– Bolșevicilor!

„Bolșevicii“ eram noi, niște copii între doisprezece și douăzeci de ani, încarcerați la Pitești cu pedepse de la 10 la 25 de ani pentru „crima“ de a fi făcut parte din Frățiile de Cruce. Mai târziu, ajuns general și procuror al României, Alexandru Petrescu avea să judece și să condamne la moarte grupul „Mareșal Antonescu“, grupul „Iuliu Maniu“, grupul „Marii Trădări Naționale“ și pe alții.

Preotul închisorii, Părintele Popescu, venea săptămânal și ne făcea catehizarea. Tică Voicescu, viitorul preot Constantin Voicescu²⁰ din București, ne cânta la vioară. Cărțile legionare nu

aveam, ne erau interzise. Dar una tot era: „Pe marginea prăpastiei“²¹, scrisă la ordinul lui Antonescu. Vrând să arate ce era rău în Mișcarea Legionară, cartea dădea tot felul de citate din doctrina noastră, pe care noi le studiam ca material legionar.

În toamna anului 1943 am fost mutați la penitenciarul din Alba Iulia²², unde era director colonelul Muscă. Ziua ne lăsau liberi în incinta închisorii, dar seara ne închideau în celule, chiar dacă se dădea alarma de bombardament și avioanele treceau pe deasupra noastră. Penitenciarul avea un atelier de artizanat, unde se făceau tot felul de minuni din os și lemn. Aici am învățat să țin dalta în mână, de la niște elevi ai lui Anghel Papacioc, veniți la Alba Iulia de la Aiud. Penitenciarul avea și o grădină cu meri și peri încărcăți de roade, pe care n-aveam voie decât să-i prăvim. Într-o zi, însă, a venit în inspecție generalul Piky Vasiliu²³, ministrul de Interne, și, văzând merele pe jos, a ordonat să fie date copiilor.

În aprilie 1944, mareșalul Antonescu a dat un decret de grațiere pentru elevi. Cine a izbutit să plece atunci, a plecat, iar cine nu, s-a eliberat la expirarea condamnării sau abia în 1964, la amnistia generală dată de Dej. Eu am reușit să plec, în mai 1944. După câteva zile am fost recrutat și chemat la unitate. Am făcut instrucție militară timp de trei luni, iar în august 1944 am cerut o permisie de o lună pentru a-mi susține examenele de clasa a VIII-a (a XII-a de azi).

Așa m-a prins marele eveniment din 23 august 1944, care a deschis porțile ultimei năvăliri pe care neamul nostru a trebuit să o îndure: năvălirea comunistă, ce a adus cu ea un dezastru fizic, dar mai ales psihic, care a distrus patrimoniul spiritual și material al țării noastre pentru o sută ani. Multe vorbe, multe păreri, multe luări de poziție. Un lucru e sigur: după ce comuniștii au luat tot ce au vrut, au lăsat țara – până astăzi – într-un colaps deopotrivă material și moral.